

naria æquiparatur in religioso et in clerico in sacris, ut supra visum est; si ergo Episcopus potest dispensare cum clerico in sacris, maxime si religionem ingredi velit, a fortiori poterit cum religioso ipso.

8. *Quorundam extensio.* — Quin potius est gravium Doctorum assertio, posse Episcopum dispensare in quacumque bigamia etiam ad suscipiendum sacros Ordines, cum iis, qui volunt Deo in religione servire, propter vitandum religiosorum discursum. Ita refert D. Thom., dist. 27, quæst. 3, art. 3, et dum non reprobatur, approbare videtur. Et idem tenet Albert. ibi; Palud. et Turrecr., dicto cap. Lector, qui citat dict. cap. 2 Qui clerici vel voventes. Sed ille textus, cum expresse loquatur de bigamia similitudinaria, non potest extendi ad veram vel interpretativam. Unde idem auctor subdit, de consuetudine hoc non servari in bigamia vera et proprie dicta, nec in illa, quæ contrahitur in matrimonio cum corrupta. Atque hoc censeo verius ex vi juris communis, quia nullum invenio, in quo hoc privilegium concedatur; de privilegiis autem religiosorum dicam statim.

9. *Turrecrem. dictum.* — *Improbatur.* — Addit denique Turrecrem. ibi, Episcopum posse dispensare in bigamia, quando oritur ex facto natura sua occulto, ut ex accessu ad propriam uxorem, quæ occultum adulterium commisit; sed non affert probationem, nec jus, et ideo illi non assentior, cum regula generalis negativa sit in contrarium, ut ipse fatetur ex cap. ult. de Bigamis. Item, quia alias, qui duxisset in matrimonium mulierem non virginem, cujus lapsus esset occultus, posset ab Episcopo dispensari, quod est contra commune jus et sine fundamento. Unde nec nova concessio Concilii Trid. hic locum habet, quia Concilium solum loquitur de irregularitatibus venientibus ex delicto occulto; hæc autem irregularitas bigamiæ non est ex delicto, et licet interdum interveniat delictum, ut quando duplex matrimonium contrahitur vivente utraque conjugum, tamen principale fundamentum ejus non est delictum, sed significatio, ideoque nihil refert, quod factum, in quo fundatur, publicum sit vel occultum.

10. *Irregularitas hæc solum per dispensationem tollitur.* — *Non per baptismum.* — Ultimo addendum in hac sectione est, non esse alium modum tollendi hanc irregularitatem bigamiæ, præter dispensationem. Hoc

asserō ad excludendos duos alios modos, de quibus dubitari posset. Unus est de baptismo, nam, juxta sententiam magis receptam, irregularitas hæc non impeditur per baptismum, imo quodammodo cum illo vel post illum incipit, etiamsi causa ejus aliquo modo antea præcesserit. Duobus autem modis intelligi potest baptismum non tollere bigamiam: primo, si duplex matrimonium vel matrimonium cum corrupta ante baptismum præcessit; secundo, si ante baptismum unum matrimonium præcessit, et post baptismum aliud subsequutum est; vel si quis contrahat post baptismum cum illa, quæ ante baptismum corrupta fuit. Ex quibus casibus oriuntur duæ quæstiones, quæ diversam videntur habere difficultatem, quamvis communiter non distinguantur, sed communis resolutio sit, bigamiam per baptismum non auferri. D. Thom., dist. 27, quæst. 3, art. 2, et ibi Palud., Soto, et reliqui Scholastici. Fundantur in sententia Augustini, lib. de Bono conjug., cap. 18, et habetur in cap. Acutius, dist. 26 et 28, quæst. 3; et Ambrosii, lib. 4 de Offic., cap. ult., quorum sententiam probavit etiam Innoc., in epist. 22, cap. 2, et epist. 24 ad Synodum Toletanam, c. 6, quæ referuntur dicta dist. 26, et Conc. Valent. sub Damaso, c. 4. Quorum omnium fundamentum est, quia in baptismo solvuntur crimina, non vero reliqua omnia, quæ gesta sunt, nec leges omnes, quæ in eis fundantur. Per quod solvitur fundamentum Hieronymi, qui oppositum sensit in epist. 82 ad Oceanum, quem videtur secutus Gennadius, de Eccles. dogmat., cap. 72, dicens, maritum duarum post baptismum matronarum, clericum non ordinandum; et habetur in cap. 2, d. 33.

11. *Ostenditur conclusio quando unum matrimonium sequutum est baptismum.* — *Aut cum corrupta ante baptismum.* — Ut autem rationem hanc et rem totam magis explicemus, distinguamus illos duos modos supra declaratos. Nam quando unum matrimonium post baptismum subsecutum est, licet aliud ante baptismum præcesserit, indubitata est prædicta sententia, quia de hoc casu loquitur expresse Innoc., d. epist. 22, et in eodem loquitur August., et D. Thom., ac fere Theologi. Et ratio est clara, quia ut sacramentum matrimonii habeat defectum significationis, in quo fundatur hæc bigamia, non est necesse, ut prius matrimonium fuerit verum sacramentum; satis est enim, quod fuerit verum matrimonium, et quod prior fuerit vera uxor,

quam relationem (ut sic dicam) non tollit baptismus. Adde interdum non requiri ad bigamiam, ut utrumque matrimonium fuerit verum, quia intentatum sufficit, ut in alio matrimonio vero sit defectus significationis; ergo multo magis hoc sufficiet, quando utrumque matrimonium verum est, licet unum eorum non fuerit sacramentum. Idem manifestum est in matrimonio post baptismum facto cum illa, quæ ante baptismum fuit vidua vel quomodocumque corrupta; nam illud sufficit, ut tale matrimonium defectum habeat significationis, quia reipsa non est cum virgine. Nihilque obstat, quod virginitas fuerit per crimen amissa, et quod baptismus deleverit crimen, quia hic defectus non fundatur in crimine, sed in sola carnis corruptione, quam non potest baptismus restituere; sicut etiam poenitentia perfecta potest auferre simile crimen post baptismum commissum, non tamen propterea potest impedire bigamiam.

12. *An quando duplex matrimonium præcessit baptismum, faciat irregularitatem.* — In altero vero puncto difficultas est, an ille, qui ante baptismum duas habuit uxores, post baptismum maneat bigamus, etiamsi postea nullum matrimonium contraxerit. Et ratio dubii est, quia in tali homine, quamvis fuerit duplex matrimonium, nullum tamen eorum fuit sacramentum; ergo non intervenit ibi defectus sacramenti; ergo deest fundamentum bigamiæ et hujus irregularitatis; nam Augustinus ideo dicit, bigamiam non tolli per baptismum, quia de sacramento agitur, non de peccato, et infra ait hoc esse propter sanctitatem sacramenti; ergo ubi sacramentum non est, nec talis irregularitas esse potest.

13. *Pars affirmans vera.* — Nihilominus tamen censeo etiam in hoc casu contrahi irregularitatem. Primo, quia Ambrosius ita loquitur: *Etiam ante baptismum iterata conjugia, etc.* Item ratio, quam subdit, generalis est, scilicet: *Quomodo potest hortator esse viduitatis, qui ipse conjugia frequentaverit?* innocentius etiam, in dict. epist. 22, pro inconvenienti infert, quod plura matrimonia ante baptismum contracta, postea non computentur ut plura; et in altero loco concludit: *In baptismo peccata dimittuntur, non uxorum numerus aboletur;* et infra: *Nullus ergo contra Apostolum tale aliquid sentiat, neque admittat, sed fideliter intelligat, unius uxoris virum, sive ante baptisma esse nomi-*

natum, sive post baptismum. Clarissime vero in epist. 4, cap. 5, ait eum esse irregularem post baptismum, qui ante baptismum viduam duxit uxorem, et cap. 6, generaliter statuit, ne is, qui secundam duxit uxorem, clericus fiat; et infra inquit: *Si ab aliquibus existimatur, ante baptismum si forte quis accepit uxorem, et ea de seculo recedente, alteram duxerit, in baptismo esse dimissum, satis errat a regula.* Ratio autem est, quia Ecclesia potuit in hunc modum impedimentum hoc statuere, ut in doctrina generali declaratum est, quia impedimentum non ponitur homini non baptizato, sed ei, qui baptizatus est, quamvis manet ex causa, quæ vel in totum, vel ex parte baptismum antecessit; sed Sancti et Pontifices declarant hoc sensu positum esse hoc impedimentum: ergo.

14. *Objectioni occurritur.* — Neque obstat, quod matrimonium ante baptismum non sit verum sacramentum novæ legis, quia lex Ecclesiastica non hoc tantum considerat, sed etiam significationem illam, quæ fuit in vinculo matrimonii, ex quo fuit in statu innocentiae institutum; semper enim significavit aliquo modo conjunctionem Christi cum Ecclesia, ut Paulus indicat ad Ephes. 5. Simulque considerat indecentiam quamdam in eo, qui sæpius uxorem duxit, propter exemplum, et indicium quoddam incontinentiæ, ad quod parum refert, utrumque matrimonium baptismum præcessisse.

15. *Objicitur can. 10 Apostolorum.* — *Responsio.* — Instari vero potest ex can. 46, alias 47 Apostolorum, qui apud Gratian., c. 4, dist. 33, ita legitur: *Qui post sanctum baptisma duobus conjugis fuerit implicitus;* et sic videtur destrui resolutio utriusque puncti, quia postulatur, ut utrumque conjugium fuerit post baptismum. Alia tamen versio habet: *Si quis post baptismum fuerit secundis nuptiis copulatus,* et sic saltem impugnatur hæc posterior pars. Unde aliqui fatentur Apostolos initio non posuisse hoc impedimentum cum majori amplitudine, et in hoc sensu quasi dispensasse pro eo tempore cum his, qui post baptismum plures uxores non acceperunt, propter raritatem hominum. Quod est probabile, dummodo non negetur, postea vel eorundem Apostolorum, vel Ecclesiæ declaratione ampliatur esse hoc impedimentum in sensu explicato. Vel certe adverti potest, in eo canone non postulari, ut utrumque vel alterum matrimonium sit

contractum post baptismum, sed solum quod veniatur quis post baptismum implicitus secundis nuptiis, quod est verum, etiam si contractus isti ante baptismum facti sint. Solum posset videri non comprehendi, qui duas uxores habuit ante baptismum, et postea neutrae conjugio est implicitus, sed viduus. Respondebimus tamen illud esse accidentarium, et impedimentum semel contractum semper remanere.

16. *Per professionem religionis non tollitur ipso facto irregularitas hæc. — Nec Prælati religionum in ea dispensare possunt.* — Secundo posita est conclusio ad excludendam professionem religionis, quia per illam non tollitur ipso facto hæc irregularitas secundum jus commune. Ita supponunt auctores supra citati, qui ad summum aiunt, Episcopum posse dispensare cum bigamo, si religionem ingrediatur, et in aliquibus casibus hoc etiam dicunt jura; ergo supponunt, hanc irregularitatem non tolli per ingressum religionis. Imo hinc ulterius infertur Prælatos religionum jure communi non posse dispensare cum his religiosis in impedimento bigamiae. Quod docuit Turrecrem., in cap. Lector, dist. 34, art. 2, concl. 6; nullibi enim legitur in jure facta concessio Prælati religionum ad talem dispensationem faciendam. Addo etiam nec ordinaria privilegia religiosorum, etiam mendicantium, concedere hanc potestatem Prælati religionum; an vero aliqua religio habeat circa hoc speciale privilegium, quæstio est de facto, quam unusquisque Prælati in sua religione scire debet.

17. *Quorundam sententia improbat. — Vide Henric., lib. 12 de Matrimon., cap. 6, in fine. — Roderic., tom. 1 quæst. reg., quæst. 24, art. 2.* — Addunt vero aliqui, posse Prælatos religionum dispensare cum suis religiosis bigamis, saltem quoad Ordines minores, quia Episcopi hoc possunt circa suos subditos; Prælati autem religionum exercent circa suos jurisdictionem Episcopali similem seu æqualem. Sed ego hoc nec consulerem, nec admitterem sine speciali privilegio, quia id, quod supponitur, in rigore juris non est verum; unde, cum per aliam illationem extenditur talis potestas ad Prælatos religiosorum, fit minus probabilis. Nam cum dicuntur Prælati religiosorum participare jurisdictionem Episcopalem, intelligendum est quoad ea, quæ communi et ordinario

jure Episcopis conveniunt. Minus vero probabile est, quod quidam aiunt, Prælatos religionum posse dispensare cum subditis in bigamia, etiam quoad Ordines sacros, si secundum jus commune intelligatur; si autem de privilegio sit sermo, ostendendum est.

18. *Quid possint Prælati religionum in bigamia similitudinaria.* — Hæc autem intelligenda sunt de bigamia vera vel interpretativa; nam in illam, quæ tantum similitudinaria est, facilius cadit dispensatio. Unde, cum certum sit, jure communi concessam esse potestatem Episcopis dispensandi in irregularitate proveniente ex bigamia similitudinaria, merito affirmare possumus, Prælatos religionum, qui quasi Episcopalem jurisdictionem exercent, ut Generales, Provinciales aut Abbates (juxta uniuscujusque institutum), posse in eodem impedimento cum suis subditis dispensare, sive ante professionem, sive post, illud contraxerit. Potuit enim esse prius clericus in sacris et matrimonium contraxisse, vel etiam post professionem in eadem, vel in alia religione, quæ diversitas non refert ad hanc dispensationem respectu Episcoporum, ut supra dictum est. Oportet autem, ut hoc impedimentum cum aliis non misceatur, nam, si religiosus duxit viduam, non poterit cum eo dispensare Prælati, cum nec Episcopus possit dispensare, quia jam illa non est tantum similitudinaria, sed etiam interpretativa; et idem erit, si religiosus post professionem duo matrimonia contrahat, quia etiam illa est bigamia interpretativa, juxta superius dicta.

DISPUTATIO L.

DE IRREGULARITATE, QUÆ NASCITUR EX DEFECTU NATALIUM.

Post defectum sacramenti considerandum sequitur de defectibus personæ, qui licet culpam ejus non includant, sufficiunt tamen irregularitatem fundare. Sumimus autem initium ab illo, qui ex ipsa generatione contrahi solet, quia primus est omnium. Est autem hic defectus solum, quando aliquis natus non est ex legitimo matrimonio, et hic vocatur defectus natalium, qui dici potest illegitimitas. De qua dicendum est, an irregularitatem inducat, et qualem, quove jure, et quomodo auferri possit.

SECTIO I.

Quot modis filii nascantur vel fiant legitimi.

1. *Prima conclusio.* — Quia privatio per habitum cognoscitur, ideo de legitimis filiis pauca præmittenda sunt. Dico ergo primo: legitimi filii illi propriissime sunt, qui ex parentibus vero matrimonio conjunctis oriuntur, sive tale matrimonium fuerit sacramentum, sive non, id est, sive sint nati ex parentibus baptizatis, sive ante eorum baptismum, dummodo fuerint matrimonio copulati, ut docet Paul., prioris ad Corinth. 7, et late Innocent. I, epist. 2, 22 et 24.

2. *Secunda conclusio.* — Dico secundo: inter legitimos numerantur, qui, licet fuerint ex illicito concubitu nati, per subsequens matrimonium legitimi facti sunt, quod contingit quoties parentes tempore generationis soluti erant, et habiles ad matrimonium inter se contrahendum, quia tunc subsequens matrimonium quasi retrahitur usque ad tempus conceptionis talium filiorum, ex quadam benignitate juris canonici in cap. Tanta, Qui filii sint legitimi. Ubi Glossa advertit, tales filios esse legitimos etiam quoad Ordines, quia matrimonium subsequens omnino purgat præcedentem turpitudinem. Circa quod occurrebat difficultas, ex cap. Innotuit, de Elect., quam infra sect. 5 tractabo. Dixi autem necessarium esse, ut tempore generationis parentes sint habiles ad contrahendum inter se; nam si aliquis eorum fuerit matrimonio copulatus, vel aliud simile impedimentum intercesserit, etiamsi postea ablato impedimento matrimonium contrahant, non comprehenduntur in dict. cap. Tanta. Intelligitur de impedimento sufficiente ad irritandum matrimonium, nam si sit solum impediens, nihil obstat, cum valori matrimonii non repugnet, ut latius intelligi potest ex Covarruv., 2, part. 4, c. 8, § 2.

3. *Quid si impedimentum ad contrahendum, quod tempore conceptionis fuit, tempore natiuitatis fuerit ablatum.* — *Decisio.* — Hic verum occurrit quæstio, si contingat tale impedimentum existere tempore copulæ seu conceptionis, tempore autem natiuitatis filii jam esse ablatum per dispensationem, an talis filius per subsequens matrimonium legitimus fiat. De quo sunt contrariæ opiniones, quas ibi Covarruv. late refert; ipse tamen prius resolvit in partem favorabiliorem, nimirum, illum filium fieri legitimum per sub-

sequens matrimonium. Refert vero deinde Sarmientum, lib. 1 Selectarum interpret., c. 5, num. 40, qui post ipsum Covarruviam contrariam sententiam tenuit, cujus rationibus permotus tandem idem Covarruv. rem dubiam et indecisam relinquit. Unde in ordine ad irregularitatem est sine dubio securior sententia, quæ requirit parentes habiles ad contrahendum tempore conceptionis. Et habet magnum fundamentum in dict. cap. Tanta, quod sic habet: *Si autem vir, vivente uxore sua, aliam cognoverit, et ex ea prolem susceperit, licet post mortem uxoris eandem duxerit, nihilominus spurius erit filius.* In quibus verbis solum postulatur, ut copula interveniat existente impedimento. Ponamus enim ante natiuitatem talis filii mortuam esse uxorem talis viri, et postea duxisse aliam, quam durante priori matrimonio cognoverat, sequitur, in eo casu filium fieri legitimum per tale matrimonium: hoc autem videtur repugnare prædicto textui; nam in illo filio concurrunt omnia, quæ ibi postulantur, ut talis proles semper sit spuria. Ratio etiam hoc suadet, quia lex, quæ illam limitationem posuit, non respexit ad natiuitatem filii, in qua non intervenit culpa, sed ad copulam ita turpem et damnabilem, ut voluerit non purgari etiam per subsequens matrimonium; ad hoc autem parum profecto refert, quod impedimentum sublatum sit tempore natiuitatis. Hæc ergo pars mihi valde verisimilis videtur, et maxime quando impedimentum tale fuit, ut pro eo tempore non esset dispensabile, quale est illud de priori matrimonio, idemque censeo de voto solemnium, etiamsi demum esse dispensabile, vel de facto dispensari ante natam prolem; in aliis vero impedimentis, quæ facilius tolluntur per ordinariam dispensationem, est fortasse res magis dubia, semper tamen videtur dicta sententia probabilior.

4. *Quid si impedimentum post conceptionem superveniat.* — Secus vero erit, si e contrario contingat, tempore conceptionis non fuisse impedimentum, tempore autem natiuitatis jam inveniri; nam hoc non obstat, quominus si postea, ablato impedimento, matrimonium contrahatur, proles legitima efficiatur. Ut, v. gr., si post copulam inter personas solutas, altera vel utraque earum aliud matrimonium contrahat, deinde vero, ante talis filii natiuitatem eadem personæ viduæ effectæ inter se contrahant, prior proles legitima efficiatur, ut optime docuit Covarruv.,